

ПИТАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДНОГО З ВАРІАНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УСПІШНОГО ЮРИСТА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Пальона А. В., Петрик О. Л.

У науковій статті досліджено питання актуальності здійснення адвокатської діяльності як одного із варіантів професійної самореалізації успішного юриста.

Відзначено про те, що здійснення адвокатської діяльності є одним із варіантів успішної професійної самореалізації юриста, оскільки ця діяльність характеризується невичерпними можливостями самореалізації, проявом творчості та нестандартного мислення, максимально ефективним застосуванням теоретичних знань і практичного досвіду.

Україна обрала шлях до Євроінтеграції. Відповідно до цього відбувається побудова демократичної, правової, соціальної держави, в якій забезпечення, дотримання та ефективний захист прав і свобод людини й громадянина є пріоритетним вектором діяльності. Одним із інструментів такого захисту є безпосередньо адвокатська діяльність.

Запровадження в Україні стандартизації адвокатської діяльності зумовлено існуванням уже впродовж багатьох століть у світі стандартів адвокатської професії. Стандартизація адвокатської діяльності стане привабливою для адвокатської спільноти не тільки через фактори значного підвищення морально-професійного рівня адвоката, а й через більш якісний обмін знаннями, досвідом, напрацюваннями, які стануть можливими у разі створення відповідних дискусійних майданчиків як в інтернет-просторі, так і в реальному житті.

Передусім саме усвідомлення необхідності розвитку громадянського суспільства, членами якого є, звичайно, й окремо взяті адвокати, робить введення стандартизації адвокатської діяльності. Розвиток громадянського суспільства неможливий без якісних змін у кожному з його членів, якими є й адвокати

Також здійснення адвокатської діяльності сприяє успішній самореалізації юриста завдяки тому, що наша держава значно розширила сферу діяльності адвокатури, визнала її вихід за межі судової системи, підвищила її соціальний статус у суспільстві, що найважливіше, консолідувала значення адвокатури як інституту.

У висновку зазначено, що адвокатська діяльність є однією з організаційно-правових форм адвокатської діяльності та реально працюючим варіантом професійної самореалізації успішного адвоката; з огляду на те, що адвокатура України покликана сприяти побудові ефективного правозахисного механізму, здатного реально забезпечити принцип визнання прав людини найвищою соціальною цінністю, проголошеною Конституцією України, відзначено існування системи реального впливу людини на державу через інститут громадянського суспільства.

Ключові слова: професія, юрист, адвокатська діяльність, громадянське суспільство, самореалізація, успіх, стандартизація, європейські цінності, стандарти.

Palona A. V., Petryk O. L. The issue of the relevance of advocacy as one of the professional self-fulfillment options of a successful lawyer in the conditions of european integration of Ukraine

The scientific article examines the issue of the relevance of advocacy as one of the options for professional self-realization of a successful lawyer.

It was noted that the practice of advocacy is one of the options for the successful professional self-realization of a lawyer, since this activity is characterized by inexhaustible opportunities for self-realization, the manifestation of creativity and non-standard thinking, the most effective application of theoretical knowledge and practical experience.

Ukraine chose the path to European integration. In accordance with this, the construction of a democratic, legal, social state in which ensuring, observing and effectively protecting the rights and freedoms of a person and a citizen is a priority. One of the tools of such protection is direct advocacy.

The introduction of the standardization of advocacy in Ukraine is conditioned by the existence of the standards of the advocacy profession in the world for many centuries.

Standardization of advocacy activities will become attractive to the advocacy community not only due to the factors of a significant increase in the moral and professional level of a lawyer, but also due to

a higher quality exchange of knowledge, experience, and achievements, which will become possible in the event of the creation of appropriate discussion platforms both in the Internet space and in real life

First of all, it is the awareness of the need for the development of civil society, whose members are, of course, individual lawyers, that makes the introduction of standardization of advocacy attractive to the advocacy community. The development of civil society is impossible without qualitative changes in each of its members, including lawyers.

Also, the practice of advocacy contributes to the successful self-realization of a lawyer due to the fact that our state has significantly expanded the scope of advocacy activities, recognized its exit from the judicial system, raised its social status in society, and most importantly, consolidated the importance of advocacy as an institution.

The conclusion states that advocacy is one of the organizational and legal forms of advocacy and a really working option for the professional self-realization of a successful attorney; given the fact that the bar of Ukraine is called to contribute to the construction of an effective human rights mechanism capable of realistically ensuring the principle of recognizing human rights as the highest social value proclaimed by the Constitution of Ukraine, the existence of a system of real human influence on the state through the institutions of civil society was noted.

Key words: *profession, lawyer, advocacy, civil society, self-realization, success, standardization, European values, standards.*

Актуальність теми дослідження. Розвиток сучасного українського суспільства, комплексні перетворення в економічній, соціальній, духовній та інших сферах життя диктують постановку нових цілей і завдань правової політики, які є стратегічно важливими для розвитку правової держави та громадянського суспільства та реального забезпечення та захисту прав і свобод людини й громадянина.

Лише через створення ефективної системи механізмів і узгоджених процесів удосконалення захисту прав і свобод людини й громадянина можна створити умови для вільного, рівноправного, захищеного, впевненого існування соціуму, і кожного її члена зокрема.

Становлення правозахисної діяльності та системи забезпечення прав людини в Україні є тривалим і складним процесом. Провідна роль у цьому процесі відводиться інституту адвокатури як найважливішому складовому елементу правозахисної системи України та системоутворюючій ланці громадянського суспільства й можливого варіанту професійної самореалізації успішного професійного

юриста, оскільки правова держава, використовуючи такий ефективний і потужний інструмент захисту прав людини, здатна забезпечити дотримання та реалізацію виключного переліку прав, свобод і законних інтересів своїм громадянам.

У сучасних умовах євроінтеграційних процесів в Україні особливого значення набувають питання діяльності інституцій, що спрямована на гарантування та захист прав й інтересів усіх учасників суспільних відносин.

Одним із таких недержавних самоврядних інститутів, який покликаний забезпечувати захист, представництво та надання усіх видів правничої допомоги на професійній основі, є адвокатура України.

Відтак здійснення адвокатської діяльності за своєю суттю є дієвим інструментом забезпечення захисту прав і свобод та представництва законних інтересів громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надання їм будь-якої правової допомоги.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, Україна обрала шлях до Євроінтеграції. Відповідно до цього відбувається побудова демократичної, правової, соціальної держави, в якій забезпечення, дотримання та ефективний захист прав і свобод людини й громадянина є пріоритетним вектором її діяльності. Одним із інструментів такого захисту є безпосередньо адвокатська діяльність.

Національна європеїзація та демократичний розвиток можливі за умови впровадження загальноприйнятих, визнаних багатьма розвинутими демократичними країнами стандартів, які народжувалися там протягом десятиліть. Вони стосуються професійної організації та діяльності правових інститутів, зокрема й адвокатури.

Внаслідок історичних подій та національних особливостей процес побудови інституту адвокатури України є дещо запізнілим порівняно з розвинутими європейськими країнами, у результаті чого українська адвокатура є однією з наймолодших у світі [5, с. 108].

Сьогодні вона потребує певного орієнтиру, взірцевих стандартів щодо організації та функціонування. Таким орієнтиром є загальноприйняті у міжнародному просторі стандарти адвокатури, закріплені низкою міжнародно-правових документів і національними актами, які стосуються адвокатури.

Запровадження в Україні стандартизації адвокатської діяльності зумовлено існуванням уже впродовж багатьох століть у світі стандартів адвокатської професії. У більшості розвинутих

правових систем подібні стандарти формально або неформально присутні тією чи іншою мірою. Одним із яскравих прикладів існування багатовікових стандартів в адвокатурі є Велика Британія.

Умовами реалізації теорії «стандартів адвокатської діяльності» є розуміння та прийняття її як суспільством, так і адвокатською спільнотою.

Таке розуміння аргументовано тим, що стандартизація адвокатської діяльності стане привабливою для адвокатської спільноти не тільки через фактори значного підвищення морально-професійного рівня адвоката, а й через більш якісний обмін знаннями, досвідом, напрацюваннями, які стануть можливими у разі створення відповідних дискусійних майданчиків як в інтернет-просторі, так і в реальному житті.

Передусім саме усвідомлення необхідності розвитку громадянського суспільства, членами якого є, звичайно, й окремо взяті адвокати, робить введення стандартизації адвокатської діяльності привабливим для адвокатської спільноти. Розвиток громадянського суспільства неможливий без якісних змін у кожного з його членів, якими є й адвокати [6, с. 60].

Серед держав, що визнали європейські цінності й обрали шлях до євроінтеграції, Україна є відносно молодю державою. Євроінтеграційні прагнення нашої держави зобов'язують її прийняти нові правила гри - європейські, давно визначені ЄС.

Адвокатське співтовариство України у зв'язку з євроінтеграцією також повинно прийняти відносно нові правила побудови і функціонування зазначеного правового інституту.

У цьому випадку у світлі «тектонічних соціальних змін», яких зазнала Україна на шляху до ЄС, сама стандартизація адвокатської професійної діяльності є настільки необхідним кроком зі зміцнення позицій адвокатури в громадянському суспільстві та державі, що без неї важко уявити нормально функціонуючу правову модель держави. За своєю суттю стандартизація адвокатської діяльності буде підтвердженням прагнення до розвитку турботи про громадянина і правову державу, а також введення нових еволюційних принципів права.

У свою чергу, адвокатура як самостійний, незалежний інститут є одним із показників розвитку суспільства, що свідчить про її виняткову важливість не лише в площині юриспруденції, а й у контексті соціальних, культурних, політичних, економічних аспектів держави і суспільства. Вона не є державним органом і тому вільна від тиску влади, нав'язування кон'юнктурних мірку-

вань, тобто адвокатура здатна відволіктися від нагальних потреб.

Слід зазначити, що здійснення адвокатської діяльності є одним із варіантів успішної професійної самореалізації юриста, оскільки ця діяльність характеризується невичерпними можливостями самореалізації, проявом творчості та нестандартного мислення, максимально ефективним застосуванням теоретичних знань і практичного досвіду [1, с. 5].

Інститут адвокатури сучасного періоду розвитку суспільства характеризується розмаїттям моделей його упорядкування та самоорганізації, організаційно-правових форм адвокатської діяльності, а також наявністю універсальних ознак і рис.

На сучасному етапі розвитку української держави та її правової системи з подальшою євроінтеграцією суспільство, як і держава, потребують докорінних змін, які необхідно починати з основних правозахисних інститутів, до яких належить й адвокатура.

Відповідно, сучасна правова система, з виробленими стандартами права і правових інститутів, зокрема й стандартів адвокатури, вказує на свою зрілість і готовність до відповідальності, до розвитку, до захисту інтересів громадянина та держави.

У молодій державі з нерозвиненою правовою системою й інститутами ми навряд чи побачимо стандарти, яких дотримуються ті чи інші правові інститути і, зокрема, адвокатура, що підтверджує та зумовлює необхідність стандартизації адвокатської професії в Україні.

Введення стандартів адвокатури дасть можливість подальшого розвитку інституту, а адвокатура, ставши привабливою для суспільства, буде цікавою і для держави. Введення стандартів адвокатури в Україні дасть поштовх до розвитку як самого інституту, так (у подальшому) і правової системи.

Стандарти адвокатури у переважній більшості прийнятні для України; у своїй основі мають спиратися на сталу міжнародну практику їх застосування у сучасних країнах.

Хоча можливі деякі особливості подібної стандартизації з урахуванням національної культури, традицій, звичаїв, але загалом кардинальних відмінностей між державами, які визнають верховенство міжнародного права над внутрішніми правовими актами, бути не повинно.

Йдеться про стандарти, що стосуються професійних аспектів діяльності адвокатів. Що ж до стандартів етичної поведінки адвокатів, то вони можуть відрізнятися з урахуванням національних особливостей.

Сучасний стан функціонування інституту адвокатури безпосередньо пов'язаний із перенаправленням вектору його вдосконалення відповідно до ідеології реформ в Україні, у контексті реформування судової системи та системи правозахисної та правоохоронної діяльності.

Що стосується покликання, то слід зазначити, що юрист повинен любити свою професію, захоплюватися нею, мати схильність до роботи з людьми та виняткове бажання надавати допомогу та захищати. Адже громадяни, зазвичай, звертаються до нього в екстремальних ситуаціях, у важкі та безвихідні хвилини. Незалежно від того, вірить юрист людині чи ні, він зобов'язаний їй допомогти.

Також варто зазначити про те, що ефективність адвокатської діяльності багато в чому залежить від рівня професіоналізму та сумлінності адвокатів. Останні повинні робити все від них залежне, щоб сприяти захисту прав і законних інтересів громадян і юридичних осіб і в жодному разі не завдавати їм шкоди при виконанні доручень [2, с. 88].

На нашу думку, для розуміння справжнього значення професії адвоката не слід обмежувати її вузькими професійними правовими рамками. Юрист - це спосіб мислення та спосіб життя, домінантами якого є справедливість, принциповість, незалежність та служіння ближньому. Професія юриста дуже відповідальна, адже, як і лікар, якому пацієнти довіряють власне здоров'я, доля клієнта часто знаходиться в його руках.

Для того, щоб бути успішним професіоналом у сфері адвокатури та постійно вдосконалюватися, важливо насамперед зростати над собою, бути кращим, ніж учора, бути в курсі тенденцій ринку, законодавства та практики, не забуваючи при цьому розвивати професійний рівень, «фішки» в собі, які стають конкурентною перевагою над однолітками [3, с. 28].

Зростання ролі адвокатури через створення та діяльність в сучасній правовій системі незалежної правозахисної інституції, яка сприяє реалізації та захисту прав і свобод людини, розглядається як один із способів додаткового впливу на державну владу та її посадовців.

Також зауважимо, що здійснення адвокатської діяльності сприяє успішній самореалізації юриста завдяки тому, що наша держава значно розширила сферу діяльності адвокатури, визнала її вихід за межі судової системи, підвищила її соціальний статус у суспільстві, що найважливіше, консолідували своє бачення як інституту.

Розвиток, удосконалення та збереження інституту адвокатури має бути на порядку денному кожної держави, метою якої є високе правове забезпечення громадян і, зрештою, народження демократичного суспільства. Поряд із загальнодержавним значенням адвокатура переслідує мету і захист суб'єктивних прав конкретної особи.

Часто необхідно захистити громадянина від порушень і проявів протиправності з боку державних органів, посадових осіб, і тут проявляється винятковість і найважливіша відмінність адвокатури від інших складових правоохоронної системи - незалежність. Саме в таких випадках автономія адвокатури є вирішальним чинником у боротьбі з посяганнями держави на права і свободи особи [4, с. 108].

Правова держава без висококваліфікованої та незалежної адвокатури є просто фікцією, яка не тільки не в змозі забезпечити пріоритет прав і свобод людини, але й не в змозі забезпечити своє існування.

Все це викликає зацікавленість до адвокатської діяльності, викликає суспільну потребу в людях цієї професії.

На наше глибоке переконання, адвокатура як правозахисна недержавна інституція має бути аполітичною, справді незалежною та самоврядною. Там, де є адвокація, не повинно бути політики. Головне завдання - захистити всіх громадян, незалежно від їхніх політичних поглядів та інших особистих переконань. Тож лише якщо адвокатура буде дійсно незалежною та самоврядною, вона зможе повною мірою реалізувати себе як ефективний конституційний інститут.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи викладене, варто наголосити на тому, що одним із варіантів успішної самореалізації юристів є саме здійснення адвокатської діяльності.

Роль і значення адвокатури в суспільстві буде тільки зростати, у зв'язку з євроінтеграційними процесами, які зараз як ніколи швидко розвиваються. І йдеться не лише про запровадження монополії на процедурне консульство. Ми переконані, що адвокати будуть міцною незалежною правовою опорою для всіх громадян і бізнесу в процвітаючій європейській державі - Україні.

Відтак для успішного функціонування інституту адвокатури в нашій державі така діяльність має будуватися на таких засадах, як широкі професійні права, гарантії адвокатської діяльності, максимальна чіткість та прозорі механізми формування, функціонування та фінансування.

Література

1. Бакаянова Н.М. Адвокатура крізь призму судово-правової реформи. *Адвокатура: минуле та сучасність : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 12 листопада 2016 р.* Одеса : Фенікс, 2016. С. 5-6.

2. Вільчик Т.Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10 ; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків, 2016. 490 с.

3. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 6 листопада 2020 р.) / редкол.: Н.М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса, 2020. 720 с.

4. Меліхова Ю.О. Проблеми адвокатури в Україні на сучасному етапі розвитку. Наукова конференція аспірантів, молодих вчених і практиків -«Актуальні питання законодавчого й організаційного забезпечення здійснення правової допомоги в Україні. Часо-

пис Академії адвокатури України. Том 8. № 1(26). 2015. С. 107-109.

5. Святоцька В. Адвокатура України у світлі євроінтеграційних прагнень. *Право України.* 2015. № 10. С. 105-112.

6. Проценко Ю.В. Світові стандарти адвокатури: поняття, структура та особливості правового регулювання. *Юриспруденція: теорія і практика.* 2011. № 5. С. 57-64.

Пальона А. В.,
здобувач вищої освіти юридичного факультету
Національного університету
«Чернігівська політехніка»

Петрик О. Л.,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри кримінального права
та правосуддя
Національного університету
«Чернігівська політехніка»